

**Archief Volksbond tegen Drankmisbruik
1875-1983, 1986-1987 1875-1983**

Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis
Cruquiusweg 31
1019 AT Amsterdam
Nederland

[hdl:10622/ARCH01577](https://hdl.handle.net/10622/ARCH01577)

© IISG Amsterdam 2020

Inhoudsopgave

Archief Volksbond tegen Drankmisbruik.....	3
Archiefvorming.....	3
Inhoud en structuur.....	3
Raadpleging en gebruik.....	5
Bijlagen.....	5
INVENTARIS.....	17
VOLKSBOND, VERENIGING TEGEN DRANKMISBRUIK.....	17
ALGEMEEN.....	17
Notulen en vergaderstukken.....	17
Jaarverslagen.....	17
Adresboeken.....	17
Correspondentie met afdelingen.....	18
BIJZONDER.....	20
Organisatie.....	20
Statuten en reglementen.....	20
Instructie.....	20
Financiën.....	20
Taakuitoefening.....	21
Orgaan.....	21
Propaganda en voorlichting.....	21
Kantinebeheer.....	21
Contacten met anderen.....	21
Overige.....	21
DOCUMENTATIE.....	21
ANNEX.....	22
Stukken van P.M. Tiesema, directeur van de Volksbond tegen Drankmisbruik van 1 jan. 1967 tot 31 dec. 1986.....	22
GEDEPONEERDE ARCHIEVEN.....	22
AFDELING DORDRECHT.....	22
AFDELING HEEMSTEDEN.....	23
ANDERE AFDELINGEN.....	23
Afdeling Assen.....	23
Afdeling Bussum.....	23
Afdeling Nijmegen.....	23
Afdeling Zaltbommel.....	23
N.V. MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN KOFFIEHUIZEN VAN DEN VOLKSBOND TE AMSTERDAM.....	24
VEREENIGING TOT STICHTING EN INSTANDHOUDING VAN GOEDE EN GOEDKOPE KOSTHUIZEN VOOR OUD MILITAIRES, later "HET GRIJZE HUIS" TE PUTTEN.....	24
STICHTING TOT EXPLOITATIE VAN DE SOCIETEIT "HET LEEUWENPOORTJE 1560" TE AMSTERDAM.....	25
DE VOLKSBOND BELGIE.....	25
Aanvulling 2009.....	25

Archief Volksbond tegen Drankmisbruik

Archiefnummer ARCH01577

Archiefvormer Volksbond tegen Drankmisbruik

Tweede archiefvormer Volksbond tegen Drankmisbruik. Afdeling Assen.; Volksbond tegen Drankmisbruik. Afdeling Bussum.; Volksbond tegen Drankmisbruik. Afdeling Dordrecht.; Volksbond tegen Drankmisbruik. Afdeling Heemstede.; Volksbond tegen Drankmisbruik. Afdeling Nijmegen.; Maatschappij tot Exploitatie van Koffiehuizen van den Volksbond. Afdeeling Amsterdam.; Het Grijs Huis (Putten)

Periode 1875-1983, 1986-1987 1875-1983

Periode (bulk) 1875-1983

Omvang 3.5 m.

Taal lijst Dutch

Taal materiaal Dutch

Archiefvorming

Geschiedenis

Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, vanaf 1975 Koninklijke Algemene Vereniging Volksbond tegen Drankmisbruik. Opgericht in 1875 onder de naam Multapator's Bond ter bestrijding van bedwelmende dranken; in 1882 veranderde de naam in Volksbond. Het toegenomen drankgebruik binnen bedrijven na 1945 deed de Volksbond een aantal projecten opzetten, die werden ondergebracht in een nieuwe stichting, Alcohol Consultancy Nederland (Alcon) . De professionalisering van steeds meer activiteiten van de Bond, zoals ook de verzelfstandiging van het kantinebeheer, leidde tot verschraling van het verenigingsleven. In 1992 bestaat De Volksbond nog als een bureau met een propaganda- en voorlichtingstaak.

Acquisitie

Het archief is in 1988 door De Volksbond geschonken aan het IISG; met aanvullingen in 1995 en 2009.

Inhoud en structuur

Inhoud

Het archief is zeer onvolledig en fragmentarisch.

Uitgaven van de Volksbond zijn aanwezig vanaf 1875, onder andere jaarverslagen, verslagen van de vergaderingen, brochures, pamfletten, circulaires en De Volksbond (orgaan van den Volksbond tegen Drankmisbruik);

notulen aanwezig vanaf 1908 (zeer onvolledig); correspondentie van en met afdelingen vanaf 1919, bevat in enkele gevallen ook ledenlijsten of kasboeken; adresboek landelijke en plaatselijke bestuurders z.j.; enige stukken betreffende kantinebeheer en Stichting Alcoholvrije Bedrijven (SAB) 1958-1969; dossiers van hoofdbestuurder mr A.J. Roest Crollius 1972-ca 1975 en directeur P.M. Tiesema 1974-1982, onder andere betreffende Koördinatie Kommissie Informatiepakketten, Tijdschrift voor Alcohol, Drugs en andere Psychotrope Stoffen, Internationale congressen, Volksbond tegen Drank- en Drugsmisbruik België en agenda's 1969, 1972-1982; Sociëteit Het Leeuwenpoortje 1560 Amsterdam, 1958-1972: notulen, jaarverslagen, correspondentie en financiële stukken;

Afdeling Assen: kasboek 1936-ca 1969;

Afdeling Bussum: notulen 1931-1945;

Afdeling Dordrecht: ledenlijst 1950-1972; correspondentie 1949-1958; financiële stukken 1950-1976;

Afdeling Heemstede: notulen 1905-1932, jaarverslagen 1905-1906, 1909-1918, ledenlijsten, huishoudelijk reglement; correspondentie en pamfletten 1910-1939; voordrachten voorzitter 1919; kranteknipsels, foto's, etc. over activiteiten 1918-1924; deelnemers huisvlijttentoonstellingen; financiële stukken;

Afdeling Nijmegen: notulen 1901-1941, bevat ook enige correspondentie;

Maatschappij tot Exploitatie van Koffiehuizen van den Volksbond afdeling Amsterdam, 1899-1962: huurcontracten, correspondentie, financiële stukken, verzekeringen, etc.;

Het Grijze Huis te Putten, 1914-1969: onder andere notulen van het bestuur van de Vereeniging tot instandhouding van Goede en Goedkoope Kosthuizen voor Oud-Militairen 1914-1926, 1937-1939; (jaar-)verslagen, correspondentie, financiële stukken, foto's van bewoners.

Ordering

De archivalia van de Volksbond werden in 1988 aan het IISG geschonken. Bij de aanvang van de ordening bevonden de papieren zich in wanordelijke toestand. In de verschillende stukken en brokken waren enkele delen van series te herkennen, zoals de correspondentie met de afdelingen, enkele mappen met agenda's of notulen en de banden met "Geschriften van de Volksbond". Voor het overige waren er naast enkele dossiers veel losse, ongeordende stukken. Al snel bleek dat het om meerdere archieven ging en het eerste punt was een scheiding aan te brengen tussen het archief van het Centraal Bureau van de Volksbond en andere archiefstukken. Het ging hier om archivalia van afdelingen die na het beëindigen van hun activiteiten hun stukken bij het Centraal Bestuur hadden gedeponereerd. Daarnaast bleken er archiefstukken te zijn van verschillende zelfstandige instellingen, opgericht op initiatief van de Volksbond. De stukken van deze organisaties en die van de afdelingen zijn ondergebracht in de rubriek gedeponereerde archieven, evenals de stukken van de Volksbond België, wier oprichting eveneens een initiatief was van de Volksbond. Tussen beide laatste organisaties bestond een personele unie, doordat de P.M. Tiesema, directeur van de Volksbond, Vereniging tegen Drankmisbruik, ook secretaris was van de Volksbond België van 1972-1986. Hoewel de aanwezige stukken betreffende de Volksbond België alleen afkomstig zijn van secretaris P.M. Tiesema, betreft het een afzonderlijke organisatie met een eigen bestuur en kantoor. Daarom zijn ook deze stukken ook als gedeponereerd archief beschouwd. De stukken afkomstig van P.M. Tiesema met betrekking tot zijn directeurschap van de Volksbond van 1967 tot 1987, die ook persoonlijke stukken omvatten, zoals zijn zakagenda's, zijn ondergebracht in een annex bij het archief van het Centraal Bestuur. Bij de ordening van het archief van het Centraal Bestuur zijn in de eerste plaats de rudimentaire series hersteld. De indeling van de stukken leverde enkele problemen op. Dit was het geval met de zeven banden "Geschriften van de Volksbond" (inv.nr. 1-7) waarin waarschijnlijk alle gedrukte en enkele handgeschreven uitgaven van de Volksbond zijn ingeplakt. Omdat de verslagen van de Algemene Vergaderingen hiervan een belangrijk onderdeel uitmaken, is gekozen voor plaatsing in de rubriek algemeen. Om het gebrek aan ontsluiting in deze banden op te vangen is een inhoudsopgave ervan opgenomen in een bijlage. Personeelsbladen van de Volksbond zijn vanwege het volstrekt interne karakter ervan en omdat het slechts enkele nummers betreft, bij het archief gelaten en ondergebracht in de rubriek documentatie. Geen van de archieven is erg volledig. Zo zijn er in het archief van de Volksbond wel registers van de correspondentie met de afdelingen van rond 1920, maar de correspondentie zelf ontbreekt in de meeste gevallen. De notulen series vertonen grote lacunes en er zijn weinig stukken betreffende bijzondere onderwerpen. Bij navraag bleek, dat er in de loop der jaren bij de Volksbond nogal makkelijk "enige stukken" ter bestudering aan deze of gene waren meegegeven, zonder er op toe te zien of die stukken werden terug gebracht. Het bij het archief behorende fotomateriaal, insignes en een vlag hebben hun onderkomen gevonden op de afdeling Beeld en Geluid van het IISG. De meegekomen boeken en periodieken zijn overgebracht naar de bibliotheek van het IISG. Gezien de onvolledigheid van het archief is er voor gekozen de weinige stukken die in principe voor vernietiging in aanmerking kwamen, te bewaren. Uit het archief zijn alleen de dubbele en de drie dubbele stukken vernietigd. Voor de inventarisatie was de omvang van het archief ± 4 meter, na inventarisatie is de omvang 3,7 meter.

Bewerking

Inventaris gemaakt door Eduard Kool in 1992

Onderwerpen

Geografische namen

Netherlands

Personen

Multapatior [Ps. van L.P. Philippona]

Philippona, L.P.

Roest Crollius, A.J.

Organisaties

Het Grije Huis (Putten)

Stichting Alcoholvrije Bedrijven

Thema's

Health

Social life and customs

Materiaaltype

Archival material

Raadpleging en gebruik

Raadpleging

Vrij

Aanbevolen citeerwijze

Archief Volksbond tegen Drankmisbruik , inventory number ..., International Institute of Social History, Amsterdam

Bijlagen

INLEIDING

Geschiedenis

Oprichting

De " Volksbond, vereniging tegen Drankmisbruik " werd in 1875 opgericht onder de naam " Multapatiorbond ". Zowel de naam (Multapatior betekent "ik lijd veel") als de oorspronkelijke doelstellingen hingen nauw samen met de persoonlijkheid van de oprichter van de bond, Louis Philippona . Hij werd geboren op 11 juni 1827, te Rotterdam. Na het overlijden van zijn

vader, belandde hij via een kostschool te Roosendaal en het Dominicanenklooster te Uden, op het seminarie Hagenveld. Door zijn onafhankelijke, kritische karakter vond men hem echter voor het ambt van geestelijke niet geschikt. Voor de studie medicijnen bleek hij in de praktijk evenmin geschikt. Door bemiddeling van een vriend kreeg Louis een baan als journalist bij de Rotterdamsche Courant . Hij werkte ook voor de Noord-Brabander .

Na zijn huwelijk opende hij een boekhandel in Delft, maar de boeken vonden daar niet veel aftrek. Daarom vertrok hij met zijn gezin en boekhandel naar Groningen. Daar ging het hem vrij goed tot het moment dat hij typhus kreeg. In verband daarmee verliet hij het Noorden en vestigde zich in Eindhoven. In 1863 kreeg hij het aanbod leiding te gaan geven aan de Nieuwe Noordbrabander . Deze krant was in die tijd de spreekbuis van de liberalen uit die streek, een stroming waarmee de Rooms-katholieke conservatieve geestelijkheid niet erg gelukkig was. Er rezen dan ook problemen, toen er in 1867 een anoniem artikel in de Nieuwe Noordbrabander verscheen over de ondoorzichtige politieke bemoeiingen van de toenmalige bisschop van Den Bosch, mgr. Zwijsen , met de verkiezingen.

Louis Philippona werd ervan verdacht het stuk te hebben geschreven. Dit was niet zo, maar hij weigerde de naam van de schrijver bekend te maken. De krant kwam onder zware rooms-katholieke druk te staan en ging ten onder.

In 1868 kreeg Louis een aanstelling als journalist bij het Handelsblad , waar hij publiceerde onder het pseudoniem Multapator . In zijn artikelen en in zijn boek 'DE XIX-de EEUW en eenige van hare maatschappelijke vraagstukken', toonde Louis Philippona een brede sociaal-maatschappelijke belangstelling. Met name het drankmisbruik van de arbeidersklasse had zijn aandacht en bracht hem in 1875 tot de oprichting van de Multapatorsbond, waarvan hij voorzitter was tot zijn dood op 16 april 1879. In de loop van haar bestaan onderging de bond enkele naamsveranderingen. Omdat de naam "Multapatorsbond" niet erg aansprak, werd deze in 1882 veranderd in Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik . In 1975, bij het honderdjarige bestaan van de Volksbond werd de naam veranderd in Koninklijke Algemene Vereniging Volksbond tegen Drankmisbruik .

Periode 1875 - 1900

De Multapatorsbond werd 3 september 1875 opgericht onder het motto 'misbruik van drank een maatschappelijk kwaad'. Doel was het alcoholisme dat zich, als gevolg van de erbarmelijke slechte sociale omstandigheden manifesteerde, te bestrijden door "opvoeding en ontwikkeling van het volk".

De middelen die werden gezocht om dat doel te bereiken, waren aanvankelijk de oprichting van koffiehuisen, wacht- en schaft-lokalen, waar alcoholvrije dranken waren te verkrijgen. Ook het beoefenen van huisvuil, handenarbeid, het kweken van bloemen, het bewerken van tuintjes, het bevorderen van goede ontspanning en het beoefenen van sport, behoorden daarbij.

H.M. de Koningin der Nederlanden, Z.K.H. Prins Frederik der Nederlanden en Z.K.H. Prins Hendrik der Nederlanden betuigden hun sympathie met de doelstelling van de Multapatorsbond .

De Bond die zich presenteerde als een organisatie waarbij iedereen zich kon aansluiten, was van liberale signatuur. Toen in 1879 Louis Philippona overleed werd Mr. H. Goeman Borgesius op 32-jarige leeftijd zijn opvolger en vervulde het voorzitterschap naast zijn werk als Tweede Kamerlid voor de Liberale Unie . Door deze combinatie van functies heeft hij voor het werk van de Volksbond veel betekend.

De vereniging groeide aanvankelijk snel. Na de oprichting in 1875 meldden zich de afdelingen Amsterdam, Hoorn, Utrecht, Joure en Leeuwarden aan. In 1878 waren hier Assen, Breukelen, Beetsterzwaag, Dinxperlo, Dordrecht, Drachten, Goor, Gorredijk, Harlingen, Kollum, Keppel, Loenen, Mijdrecht, Olderberkoop, Ouddorp, Sloterdijk en Zwartsluis bijgekomen, al hadden sommige van deze afdelingen moeite het hoofd boven water te houden.

Aanvankelijk richtte de Volksbond zich vooral op de volksoepvoeding ten aanzien van het alcoholgebruik, in welk kader tal van cursussen werden georganiseerd, terwijl de afdelingen ook

vele bibliotheken opzetten. Verder werd door de oprichting van de Stuiversspaarbank te Haarlem, sparen met lage inleg mogelijk gemaakt.

Ook pleitte de Volksbond, vooral bij monde Mr. H. Goeman Borgesius, bij de overheid voor wettelijke maatregelen ten aanzien van alcoholverstreking. Hiermee droeg zij direct bij aan de tot standkoming van het drank-vergunningstelsel.

Van grote betekenis waren de koffiehuisen, opgericht als alternatief voor de kroeg. Hiertoe werd in 1897 door de afdeling Amsterdam, de naamloze vennootschap 'Maatschappij tot exploitatie van koffiehuisen te Amsterdam', opgericht. Hoewel de Maatschappij in 1963 werd opgeheven, zijn er in Amsterdam nu nog een behoorlijk aantal horecagelegenheden, die hun uiteindelijk oorsprong vinden in de activiteiten van van deze naamloze vennootschap.

Periode 1900 - 1940

'Het kind van heden is de man van morgen', was voor de jaren 1900-1925 het motto van de Volksbond. Geprobeerd werd om door middel van goede voorlichting vooral de jeugd te bereiken. Verder richtte men de aandacht ook op de vrouw, vooral op vrouwen van gezinnen, die in financiële moeilijkheden gebracht werden door het alcoholgebruik van hun echtgenoten.

Hiertoe werden kookkursussen georganiseerd en gaf de Volksbond kookboekjes uit zoals het 'Kookboekje voor de vrouw uit het burgergezin' en 'Goede en goedkope voeding, wenken voor huisvrouwen met kleine beursen'. Ook introduceerde de Volksbond de hooikist, ter besparing van brandstof in de werkmanshuishouding. Daarnaast richtte de Volksbond eigen woningbouwverenigingen op, stimuleerde het bezit van volkstuinten, drong bij de overheid aan op wetgeving met betrekking tot de kindbescherming en verplichte ziekte-verzekering en was actief betrokken bij de opvang van oud KNIL-militairen in tehuizen zoals "Bronbeek" te Arnhem en het "Grijze Huis" te Putten. In de jaren '20 en '30 werden er naast Volksbond-koffiehuisen, ook Volksbond-kantines en -buffetten ingericht, op plaatsen waar men veel publiek kon verwachten, zoals in de Rijksklinieken en in het Ooglijders-gasthuis te Utrecht. Op gemeentelijk niveau werd er door tussenkomst van het Volksbondwerk bereikt, dat door middel van financiële steun voor culturele en educatieve manifestaties, zoals b.v. volksdansen, doorgang konden vinden. Bij het inpolderen van de N.O.-polder was de Volksbond aanwezig, om de arbeiders van consumptie en ontspanning te voorzien.

Het gevaar van alcoholgebruik in het verkeer werd door Volksbond ook onderkend en er werden zogenaamde bodehuisen ingericht waar vrachtwagenchauffeurs zich konden terugtrekken, als ze toe waren aan een alcoholvrij drankje of versnapering. Een belangrijke drijvende kracht achter het werk van de Volksbond gedurende deze periode is Mevr. L.E. Tengbergen geweest, die als algemeen secretaresse, de Volksbond, vanaf 1916 tot 1954 met grote inzet heeft gediend.

Tijdens de tweede wereldoorlog kwam het Volksbondwerk bij veel afdelingen stil te liggen. In Rotterdam werden enige kantines door de bezetter in beslag genomen.

Na de hervatting van het Volksbondwerk in 1945, bleek het merendeel van de afdelingen weer levensvatbaar.

Na de Tweede Wereldoorlog

Doordat de Nederlandse samenleving na de oorlog over steeds meer vrije tijd ging beschikken, moest de Volksbond zich gaan herbezinnen op de aanpak van zijn activiteiten, want ondanks de inspanningen van de Bond nam het alcoholgebruik ook onder vrouwen en jongeren toe. Vooral daarom legde de Volksbond zich toe op het stimuleren van activiteiten met betrekking tot jeugd, sport en recreatie. In samenwerking met het "Openluchtmuseum" te Arnhem en de "Vereniging voor Handenarbeid" verleende de Volksbond de medewerking aan tal van culturele manifestaties en activiteiten, veelal gesponsord door bedrijven. Met het reizend Volksbondmuseum gaf de Volksbond aanschouwelijke voorlichting over de gevaren van alcohol. (1)

Het al in 1936 geopperde idee om alcoholvrije wegrestaurants te openen werd in 1969 daadwerkelijk verwezenlijkt. De activiteiten met betrekking tot het bedrijfs-kantinebeheer namen een grote vlucht, hetgeen zou uitmonden in het ontstaan van Restoplan B.V. en Ocean Catering B.V. die uiteindelijk samen de Volksbond Catering B.V. zouden gaan vormen. In 1975, het jaar van het eeuwfeest werden in de ruim 300 kantines waarin de Volksbond kantine-beheer actief was zo'n 48 miljoen koppen koffie geschonken. Ook het verstrekken van warme en koude maaltijden behoorde tot het pakket.

De professionalisering van deze op zich financieel gezonde branche binnen de Volksbond maakte loskoppeling echter onontkoombaar. In verband met de handhaving van de concurrentiepositie kon het kantinebeheer de lasten van de financiering van de vereniging niet langer dragen. Halverwege de jaren tachtig zou deze branche worden verkocht.

Ook de gevaren van de drugs bleven voor de Volksbond niet onopgemerkt. Met verschillende voorlichtingscampagnes, in samenwerking met de Jellinekliniek te Amsterdam, de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Alcohol en Drugs en een aantal organen van de Rijksoverheid, ging de Volksbond de drugsproblematiek te lijf. Ook ontstond er een intensieve samenwerking met andere binnen- en buitenlandse instellingen die zich met de drugs- en drankbestrijding bezig hielden, zoals de Nationale Commissie tegen het Alcoholisme en International Council on Alcohol and Addictions . Daarnaast financierde de Volksbond ook zelf wetenschappelijk onderzoek naar gebruik en bestrijding van alcohol en drugs.

Als een hoogtepunt in haar bestaan zag de Volksbond de oprichting van de Volksbond België op 1 november 1972, die onder andere wegrestaurants oprichtte. Helaas moest de Volksbond België o.a. door gebrek aan mankracht en financiën in 1986 weer worden opgeheven.

Door het jaarlijkse exploitatietekort van 30.000 à 40.000 gulden bij de activiteiten rond het "Grijze Huis" te Putten, zag men zich genoodzaakt het "Grijze Huis" te sluiten en de nog overgebleven bejaarde militairen onderdak te verschaffen in huize "Bronbeek". Het "Grijze Huis" is inmiddels gesloopt. Als blijk van waardering werd de Volksbond, ter gelegenheid van het honderdjarige bestaan in 1975, het predikaat "Koninklijk" verleend.

Periode na 1975

Het toegenomen drankgebruik binnen bedrijven deed de Volksbond een aantal projecten opzetten, die werden ondergebracht in een nieuwe stichting, Alcohol Consultancy Nederland (Alcon) . De professionalisering van steeds meer activiteiten van de Bond, zoals ook de hierboven beschreven verzelfstandiging van het kantinebeheer, leidde echter tot verschraling van het verenigingsleven. In 1989 waren er nog slechts 200 leden over van de 40.000, die de landelijke Volksbond eens rijk was. In dat jaar besloot de directie van de Volksbond, de nog overgebleven leden van de landelijke organisatie te bedanken voor hun trouwe steun. Een indirect lidmaatschap via één van de overgebleven afdelingen van de Volksbond behoort nog wel tot de mogelijkheden. De landelijke organisatie kent nu alleen nog het lidmaatschap van de afdelingen.

De afdelingen die het hoofd boven water hebben weten te houden, zijn afdeling Nunspeet met ± 150 plaatselijke leden, afdeling Utrecht met ± 240 plaatselijke leden en de afdeling Domburg met ± 25 plaatselijke leden. De afdeling Rotterdam werd eind 1985 omgevormd tot de Stichting Volksbond Rotterdam die haar activiteiten verder zelfstandig ontplooidde, zonder tussenkomst van het Centraal Bureau en met subsidie van de overheid. Ook de afdeling Amsterdam van de vereniging werd in 1989 omgezet tot een zelfstandige organisatie, de Stichting Volksbond Amsterdam . Het accent van haar werkzaamheden werden verlegd naar de opvang van asielzoekers en dak- en thuislozen in haar tehuizen aan de Sarphatistraat en de Fokke Simonszstraat. Anderzijds werd de Stichting tot exploitatie van de Sociëteit "Het Leeuwenpoortje 1560" te Amsterdam, die 1957 door het Centraal Bureau in samenwerking met de afdeling Amsterdam werd opgericht, in 1986 opgeheven. Deze sociëteitsruimte die voornamelijk werd gebruikt door culturele minderheden, maar ook door de sociale dienst van Amsterdam, kon door het opzeggen van het huurcontract door de eigenaar, niet verder worden geëxploiteerd.

Sinds de oprichting van de Volksbond hebben de ontplooide activiteiten zeer ingrijpende veranderingen ondergaan. Deze evolutie heeft er echter voor gezorgd dat de Volksbond, anno 1992 nog 'in bedrijf' is, nu als een bureau met een propaganda- en voorlichtingstaak.

Archieven en ordening

De archivalia van de Volksbond werden in 1988 aan het IISG geschonken.

Bij de aanvang van de ordening bevonden de papieren zich in wanordelijke toestand. In de verschillende stukken en brokken waren enkele delen van series te herkennen, zoals de correspondentie met de afdelingen, enkele mappen met agenda's of notulen en de banden met "Geschriften van de Volksbond". Voor het overige waren er naast enkele dossiers veel losse, ongeordende stukken.

Al snel bleek dat het om meerdere archieven ging en het eerste punt was een scheiding aan te brengen tussen het archief van het Centraal Bureau van de Volksbond en andere archiefstukken. Het ging hier om archivalia van afdelingen die na het beëindigen van hun activiteiten hun stukken bij het Centraal Bestuur hadden gedeponereerd. Daarnaast bleken er archiefstukken te zijn van verschillende zelfstandige instellingen, opgericht op initiatief van de Volksbond.

De stukken van deze organisaties en die van de afdelingen zijn ondergebracht in de rubriek gedeponereerde archieven, evenals de stukken van de Volksbond België, wier oprichting eveneens een initiatief was van de Volksbond. Tussen beide laatste organisaties bestond een personele unie, doordat de P.M. Tiesema, directeur van de Volksbond, Vereniging tegen Drankmisbruik, ook secretaris was van de Volksbond België van 1972-1986.

Hoewel de aanwezige stukken betreffende de Volksbond België alleen afkomstig zijn van secretaris P.M. Tiesema, betreft het een afzonderlijke organisatie met een eigen bestuur en kantoor. Daarom zijn ook deze stukken ook als gedeponereerd archief beschouwd. De stukken afkomstig van P.M. Tiesema met betrekking tot zijn directeurschap van de Volksbond van 1967 tot 1987, die ook persoonlijke stukken omvatten, zoals zijn zakagenda's, zijn ondergebracht in een annex bij het archief van het Centraal Bestuur.

Bij de ordening van het archief van het Centraal Bestuur zijn in de eerste plaats de rudimentaire series hersteld. De indeling van de stukken leverde enkele problemen op. Dit was het geval met de zeven banden "Geschriften van de Volksbond" (inv.nr. 1-7) waarin waarschijnlijk alle gedrukte en enkele handgeschreven uitgaven van de Volksbond zijn ingeplakt. Omdat de verslagen van de Algemene Vergaderingen hiervan een belangrijk onderdeel uitmaken, is gekozen voor plaatsing in de rubriek algemeen. Om het gebrek aan ontsluiting in deze banden op te vangen is een inhoudsopgave ervan opgenomen in een bijlage.

Personeelsbladen van de Volksbond zijn vanwege het volstrekt interne karakter ervan en omdat het slechts enkele nummers betreft, bij het archief gelaten en ondergebracht in de rubriek documentatie.

Geen van de archieven is erg volledig. Zo zijn er in het archief van de Volksbond wel registers van de correspondentie met de afdelingen van rond 1920, maar de correspondentie zelf ontbreekt in de meeste gevallen. De notulen series vertonen grote lacunes en er zijn weinig stukken betreffende bijzondere onderwerpen. Bij navraag bleek, dat er in de loop der jaren bij de Volksbond nogal makkelijk "enige stukken" ter bestudering aan deze of gene waren meegegeven, zonder er op toe te zien of die stukken werden terug gebracht.

Het bij het archief behorende fotomateriaal, insignes en een vlag hebben hun onderkomen gevonden op de afdeling Beeld en Geluid van het IISG. De meegekomen boeken en periodieken zijn overgebracht naar de bibliotheek van het IISG.

Gezien de onvolledigheid van het archief is er voor gekozen de weinige stukken die in principe voor vernietiging in aanmerking kwamen, te bewaren. Uit het archief zijn alleen de dubbele en de drie dubbele stukken vernietigd. Voor de inventarisatie was de omvang van het archief ± 4 meter, na inventarisatie is de omvang 3,7 meter.

Tot slot

Graag wil ik tot slot nog enige mensen bedanken, die mij ter wille zijn geweest, bij het vergaren van informatie over de Volksbond. Dit waren de heer P. Wielsma , die onderzoek heeft gedaan naar de drankbestrijding, de heer W.J. Bouwer , directeur van de huidige Volksbond, de heer P.M. van Roozendaal , directeur van de Stichting Volksbond Amsterdam, evenals de heer P.M. Tiesema , voormalig directeur van de Volksbond Nederland en secretaris van de Volksbond België.

Geraadpleegde literatuur

Haeften, W.C. van , De Volksbond 1875-1900 (Utrecht 1900)
 Philippona, L , (Multapator), De XIXde eeuw en eenige van hare maatschappelijke vraagstukken (Amsterdam 1872)
 Voort, A. van der , De Volksbond Vereeniging tegen Drank- misbruik van 1875-1900 (Utrecht 1900)
 Voort, A. van der , De Volksbond tegen Drankmisbruik van 1875-1915 (Utrecht 1915)
 Woudstra, H. Volksbond tegen Drankmisbruik 1875-1975 ('s-Gravenhage 1975)

Noten:

1) Bij een brand in de J. Verhulststraat in Den Haag gingen een groot aantal objecten uit het Volksbondmuseum verloren.

BIJLAGE

Inhoudsopgave van de inventarisnummers 1 - 7, houdende "Geschriften van de Volksbond" I - VII, 7 banden.

GESCHRIFTEN VAN DE VOLKSBOND I. (inv.nr. 1)

N.B. Binnen de delen is een nummering aangebracht overeenkomstig onderstaande opgave.

1."Verslagen en Mededeelingen van Multapatorsbond ter bestrijding van misbruik van bedwelmende dranken", onder redactie van het dagelijksch bestuur van die vereeniging, Haarlem, 1876, 48 p.

Waarin opgenomen: "Een opwekkend woord door Multapator". "Lijst dergenen, die door brieven, briefkaarten of adressen hunne adhaesie hebben betuigd aan MULTAPATOR's poging, om een strijd te voeren tegen het misbruik van sterken drank". "Leden van het Algemeen Bestuur van Multapatorsbond en Leden van Besturen van Afdelingen". "Algemeen Verslag van het Voorlopig algemeen Bestuur over het tijdvak 1 Augustus 1875 tot ultimo Augustus 1876". "Kort Verslag der 1ste en 2de Algemeene Vergadering van Multapatorsbond. 7.VIII.1876 en 12.IX.1876"

2."Nieuwsberichten van Multapatorsbond, ter bestrijding van misbruik van bedwelmende dranken", onder redactie van het dagelijksch bestuur, Hoorn, 1878, 17 p. Waarin opgenomen: "Verslag van de 3e algemene vergadering en de 4e algemene vergadering. 26.V.1877 en 29.III.1878". "Lijst van Algemene Bestuursleden en Afdelingsbesturen".

3."Verslag van de zesde algemeene vergadering van Multapators bond, gehouden te Haarlem, 13 mei 1880", z.p. z.j. 21 p.

4."Verslag van de 7de algemeene vergadering van Multapators- bond, gehouden te Amsterdam, 25 augustus 1881", z.p. z.j. 29 p. Waarin opgenomen: "Lijst van afdelingen en correspondenten".

5."Beschrijvingsbrief voor de 10e algemeen vergadering, 21 augustus 1883", z.p. z.j. 20 p. Waarin opgenomen: "Verslag van de Commissie voor de Bierenquête".

6."De drankbestrijding in de algemeene vergadering van den 'Volksbond'. Verslag van den 9e Algemeene Vergadering, gehouden te Amsterdam op den 26sten augustus 1882", z.p, z.j. 40 p. Waarin opgenomen: "Naamlijst der afdelingen en correspondenten".

7. "Verslag van de 20e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden te Groningen den 30sten augustus 1893", z.p. z.j. 29 p.
8. "Beschrijvingsbrief voor de 21ste Algemene vergadering Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, te houden op woensdag 4 juli 1894 te Utrecht", Waarin opgenomen: "Verslag van de commissie benoemd in zake de school in den strijd tegen het alcoholisme" z.p. z.j. 40 p. "Het reglement van de Nederlandsche Onderwijzers Propaganda Club , en de ledenlijst van de N.O.P.C".
9. Voort Azn. A. van der , "Göteborgs Utskäkningsbolag", z.p. [1891], 11 p.
10. [Deel van een uitgave zonder titelblad,] (p. 49-127). Waarin opgenomen: "Rapport van het dagelijksch bestuur betreffende de oprichting van Bondshuizen", [1877], (p. 49-81). "Statuten van de Coöperatieve Vereeniging van Multa- patiorsbond", [1877], (p. 82-94). "Huishoudelijk Reglement van de Coöperatieve Vereeniging van Multapatiorsbond", [1877], (p. 95-101). "Multapator, Het gebruik van gegiste dranken in Nederland", z.p. z.j. (p. 102-127).
11. "Nieuwsberichten van Multapatiorsbond ter bestrijding van misbruik van bedwelmende dranken". Tweede Aflevering, z.p. [1879], 19 p. Waarin opgenomen: "Afdeulings-Besturen in 1879". "Naamlijst der Correspondenten". "Het petitionnement door het algemeen bestuur aan Z.M. den Koning gericht".
12. Goeman Borgesius, mr. H. , "Drankbestrijding en drankwet. Een woord tot het Nederlandsche volk", Haarlem, 1882, 24 p.
13. "De drankwet en hare uitvoering. Een woord van den Volksbond aan de Politie in Nederland", Haarlem, 1883, 16 p.
14. "Politieverordeningen op drankhuizen. Uitgegeven door den Multapatiors Bond", z.p. [1879/80], 13 p.
15. Goeman Borgesius, mr. H. "De school in den strijd tegen drankmisbruik", z.p. [1896], 45 p.
16. Ruysch, dr. W.P. , "De vrouw in den strijd tegen het alcoholisme". Voordracht uitgesproken op den vergadering van den Volksbond van 10 september 1896 te Rotterdam, z.p. z.j. 8 p.
17. [Request] "Aan H.M. de Koningin-Weduwe, Regentes van het Koninkrijk", Amsterdam, februari 1895.
18. [Request] Aan de Tweede Kamer der Staten Generaal, Haarlem, februari 1883.
19. [Circ.] "Oprichting van Bondshuizen", Haarlem, juli 1878.
20. [Request] "Aan Z.M. den Koning", z.p. z.j.
21. [Circ. van de commissie voor de bierenquête], Amsterdam", februari 1883.
22. "Handwerkschool" Circ. van het bestuur van de handwerkschool Amsterdam, Amsterdam, 30 mei 1882.
23. "Leerplan der Handwerkschool te Amsterdam", Circ. van J. Stam , directeur van de Handwerkschool. z.p. z.j.
24. [Circ.] "Aan de Hoofden der scholen en onderwijzers in Nederland", Haarlem, october 1883.
25. [Circ.] "Aan het Nederlandsche Volk. Een Volksbehoefte", vande voorlopige commissie tot oprichting van een herstellings-oord voor drankzuchtigen. z.p. z.j.
26. [Circ.] "Aan de besturen der Afdeelingen, de Provinciale en Plaatselijke Correspondenten en de Leden", z.p. [1889/90]
27. [Request] "Aan de Tweede Kamer der Staten Generaal", Amsterdam, januari 1894.
28. "Herziening der Drankwet. Rapport, Uitgebracht aan den Volksbond, Vereeniging tegen drankmisbruik", z.p. 1898, 58 p.

GESCHRIFTEN VAN DEN VOLKSBOND II. (inv.nr. 2)

1. "Verslag van de 11e Algemeene Vergadering van den Volksbond gehouden te Arnhem den 29sten augustus 1884", z.p. z.j. (p. 25-119). Waarin opgenomen: "Rapport van de Commissie voor de bierenquête". "Rapport van de Commissie benoemd om een onderzoek in te stellen naar de

- behandeling van hen, die wegens openbare dronkenschap veroordeeld zijn geworden om naar een der Rijksbedelaarsgestichten te worden opgezonden". "Circulaire van de Minister van Justitie". "Goeman Borgesius, mr. H. 'Een bezoek aan een dronkaards asyl', uit "Vragen des Tijds".
2. "Verslag van de 10e Algemeene Vergadering van den Volksbond gehouden te Amsterdam den 21sten augustus 1883", z.p. z.j. 32 p. Waarin opgenomen: "Verslag van de Commissie belast met den oprichting van Bierkiosken, en met den verkoop van Volksbier".
  3. "Beschrijvingsbrief voor de 12e Algemeene Vergadering van den Volksbond, te houden te Dordrecht, 18 augustus 1885", z.p. z.j. (p. 120-126).
  4. "Verslag van de 12e Algemeene Vergadering van den Volksbond, gehouden te Dordrecht den 18den augustus 1885", z.p. z.j., (p. 127-158).
  5. "Verslag van den 14e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden te Haarlem den 30sten augustus 1887", z.p. z.j. (p. 189-222).
  6. "Verslag van de 13de Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden te Groningen den 25sten augustus 1886", z.p. z.j. (p. 165-188).
  7. "Beschrijvingsbrief voor de 17e Algemeene Vergadering", Amsterdam 1890, Haarlem, 1890, 16 p. Waarin opgenomen: "naamlijst der leden".
  8. "Beschrijvingsbrief voor de 15e Algemeene Vergadering, Utrecht, 1888", z.p. z.j. 4 p.
  9. "Beschrijvingsbrief voor de 16e Algemeene Vergadering, Rotterdam, 1889", 's-Gravenhage, 1889, 4 p.
  10. "Verslag van de 16de Algemeene vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden te Rotterdam den 28sten augustus 1889", z.p. z.j. (p. 279-307). Waarin opgenomen: Emants, G. , "Verslag 1889 : Volksbond". Janssen, dr. C.W. , "De toestanden in Amsterdam in verband met de drankwet". Met grafieken.
  11. "Beschrijvingsbrief voor de 17e Algemeene Vergadering.", (identiek aan II.7).
  12. "Beschrijvingsbrief voor de 18e Algemeene Vergadering, Zwolle, 1891", Amsterdam, 1891, 8 p.
  13. "Verslag van de 18e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden te Zwolle den 27sten augustus 1891", z.p. z.j. 28 p. Waarin opgenomen: Voort Azn, A. van der, "Göteborgs Utskänkningsbolag".
  14. Walburgh Schmidt, L.P. , "De Volksbond. Vereeniging tegen Drankmisbruik", z.p. [1890], 11 p.
  15. "Verslag van de 19e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden den 7den september 1892 te 's-Gravenhage, bevattende tevens het Jaarverslag van den bond", z.p. z.j. 45 p. Waarin opgenomen: Voort Azn., A. van der, "Het Gothenburger stelsel". Janssen dr. C.W. "Toepassing en werking der drankwet".
  16. Levy, mr. J.A. , "Verslag over Kinderbescherming en Ouder-lijke macht". Op verzoek van het Hoofdbestuur uitgebracht, Utrecht, [1895], 39 p. Met aantekeningen.
  17. "Beschrijvingsbrief voor de 22ste Algemeene Vergadering, Deventer, 1895", z.p. [1895], 42 p. Waarin opgenomen: "Overzicht van de werkzaamheden der Afdeling Deventer". "Rapport van het onderzoek naar den toestand van woningen in sloppen en gangen te Deventer". "Rapport van het bestuur der Afdeling Deventer aan het Hoofdbestuur".
  18. "Beschrijvingsbief voor de 23ste Algemeene Vergadering, Rotterdam, 1896", Haarlem, 1896, Waarin opgenomen: "Rapport van de Commissie ter bevordering der propaganda". "Rapport Het vraagstuk der Volkshuisvesting". "Rapport der Commissie voor ontzetting uit de ouderlijke macht".
  19. "Beschrijvingsbrief voor de 24e Algemeene Vergadering, Amsterdam, 1897", Haarlem, 1897, 8 p.
  20. "Algemeen Reglement van den Multapatiorsbond, opgericht door L.P.Philippona en gevestigd te Amsterdam", z.p. [1880], 6 p.
  21. "Algemeen Reglement van de Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik. Gevestigd te Amsterdam", z.p. [1882], 4 p.

22. Snellen, E. , "Wie is de bedrieger? Een woord tot hen, die niet gaarne worden beetgenomen. Uitgegeven vanwege de Volksbond", z.p. z.j. 4 p.

23. [Circ.] "Aan de Besturen der Afdeelingen, de Provinciale Correspondenten, de correspondenten en de Leden", 's-Gravenhage, 15 december 1888.

24.[Circ.] "Aan de Afdeelingsbesturen, de Provinciale Correspondenten en de Plaatselijke Correspondenten", 's-Gravenhage, 27 maart 1889.

GESCHRIFTEN VAN DEN VOLKSBOND III. (inv.nr. 3)

1.Multapator, "Vrouwen afdeeling van Multapatorsbond", Uden, augustus 1875, 2 p.

2.Multapator, "Multapator's strijd tegen misbruik van sterken drank", Uden, augustus 1875, 2 p.

3."Grondwet voor Multapatorsbond", Amsterdam, 1875, 8 p.

4."Verslagen en Mededeelingen van Multapatorsbond", (identiek aan I.1)

5."Multapator's strijd tegen misbruik van sterken drank en openbare dronkenschap", Amsterdam, 1875, 16 p.

6."Multapator's plan ter bestrijding van misbruik van sterken drank en openbare dronkenschap", Amsterdam, 1875, 34 p.

7."Multapator's strijd tegen misbruik van sterken drank en openbare dronkenschap", Leiden, [1875/76], 31 p.

8.[Deel van een uitgave zonder titel, p. 49-127.], (identiek aan I.10)

9."Grondwet van Multapatorsbond ter bestrijding van misbruik van bedwelmende dranken, gevestigd te Amsterdam. 2e druk", Haarlem, 1878, 8 p.

10. "Nieuwsberichten van Multapatorsbond. Tweede Aflevering", (identiek aan I.11).

11. "Algemeen Reglement van den Multapatorsbond,opgericht door L.P. Philippona en gevestigd te Amsterdam", (identiek aan II.20).

12. "Statuten van de Afdeeling Haarlem en omstreken van de Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik", tevens Algemeen Reglement, z.p. [1882], 8 p.

13. "Algemeen Reglement van de Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gevestigd te Amsterdam", z.p. [1895], 4 p.

14. [Circ.] "Aan de Afdeelingsbesturen en Correspondenten van Multapatorsbond". Kampen, februari 1881. N.B. Betreft de stuiverspaarbanken.

15. [Circ.] "Openbare Vergadering tot bespreking der Drankwet op Zaterdag den 19den maart 1881 belegd door de afdeeling Amsterdam van Multapatorsbond", [Amsterdam], [1881].

16. [Request] "Aan Z.M. den Koning", (identiek aan I.20).

17. [Circ.] "Bede om medewerking", van het Algemeen Bestuur van Multapatorsbond. z.p. [1877]

18. [Circ.] "Aan de Afdeelingsbesturen, de Provinciale en Plaatselijke Correspondenten van den Volksbond", Haarlem, 24 februari 1890. N.B. betreft de tentoonstelling tot bevordering van veiligheid en gezondheid in fabrieken en werkplaatsen.

19. [Circ.] "Aan de Afdeelingsbesturen, de Provinciale en Plaatselijke Correspondenten van den Volksbond", Haarlem, 27 april 1890. N.B. betreft de tentoonstelling tot bevordering van veiligheid en gezondheid in fabrieken en werkplaatsen.

20. "Algemeen Reglement van de Volksbond. Vereeniging tegen Drankmisbruik. Gevestigd te Amsterdam", z.p. [1882].

21. Walburgh Schmidt, L.P. , "De Volksbond. Vereeniging tegen drankmisbruik", (identiek aan II.14).

22. Voort Azn. A. van der, "De Volksbond van 1875-1890. Uitgegeven ter gelegenheid van de expositie van den Bond op de Tentoonstelling ter bevordering van veiligheid en gezondheid in fabrieken en werkplaatsen", z.p. [1890], 50 p.

23. Goeman Borgesius, mr. H. "De school in den strijd tegen Drankmisbruik", (identiek aan I.15).
  24. Levy, mr. J.A. , "Verslag over kinderbescherming en Ouder-lijke macht", (identiek aan II.16).
  25. "Onmatig lange arbeidstijd en misbruik van sterken drank. Rapport uitgebracht door eene Commissie uit de Afdeeling Amsterdam", Utrecht, [1895], 20 p.
  26. Voort Azn. A. van der, "Göteborgs Utskänkningsbolag", (identiek aan I.9).
  27. [Request] "Aan de Eerste Kamer der Staten Generaal", Amsterdam, 15 april 1884.
  28. [Circ.] "Aan de Besturen der Afdeelingen, de Provinciale en Plaatselijke Correspondenten", z.p. 20 januari 1890.
  29. [Request] "Aan H.M. de Koningin-Regentes", z.p. maart 1892.
  30. [Request] "Aan de Tweede Kamer der Staten Generaal", z.p. januari 1894.
  31. [Request] "Aan H.M. de Koningin-Weduwe, Regentes van het Koninkrijk", Amsterdam, februari 1895 (identiek aan I.17).
  32. [Circ. gericht aan de geneeskundige] z.p. december 1896.
  33. [Circ. aan de afdelingsbesturen en correspondenten i.v.m. het sanatorium Hooghullen.] z.p. oktober 1898.
  34. [Circ.] "Prijsvraag", z.p. 20 december 1899. N.B. betreft handleiding voor alcoholonderwijs.
  35. [Circ. gericht aan kiesverenigingen in verband met verkiezingen voor de Tweede Kamer en het alcoholvraagstuk.] z.p. z.j.
  36. [Circ.] "Aan de Afdeelingsbesturen, de Provinciale Correspon- denten en Correspondenten in Nederland", z.p. z.j. N.B. betreft het schenken van sterke drank zonder vergunning op het ijs.
  37. "De Afdeeling Haarlem en Omstreken van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, vestigt de aandacht op De voornaamste bepalingen uit de drankwet", Haarlem, z.j. 4 p.
  38. [Circ.] "Multapatorsbond, tot bestrijding van het misbruik van sterken drank. Medeburgers en Burgeressen", z.p. z.j.
  39. [Circ.] "Aan het Nederlandsche Volk. Een volksbehoefte". (identiek aan I.25).
  40. Snellen, E. , "Wie is de bedrieger? Een woord tot hen, die niet gaarne worden beetgenomen. Uitgegeven vanwege de Volksbond". z.p. z.j. 4 p. (identiek aan II.22).
  41. [Circ.] "Weg met den sterken drank", van de Volkspartij.Leeuwarden, z.j. 2 p.
- GESCHRIFTEN VAN DEN VOLKSBOND IV. (inv.nr. 4)
- 1."Verslagen en Mededeelingen van Multapatorsbond", Haarlem, 1876, 128 p. (identiek aan I.1 en I.10).
  - 2."Nieuwsberichten van Multapatorsbond", Hoorn, 1878, 17 p. (identiek aan I.2).
  - 3."Verslag van de Vijfde Algemeene Vergadering van den Multapatorsbond, Gehouden te Breda 29 augustus 1879", z.p. z.j. 30 p.
  - 4."Verslag van de zesde Algemeene Vergadering Haarlem 1880", (identiek aan I.3).
  - 5."Verslag van de 7e Algemeene Vergadering Amsterdam 1881", (identiek aan I.4).
  - 6."De drankbestrijding in de Algemeene Vergadering van den Volksbond. Verslag van de 9e Algemeene Vergadering Amsterdam 1882", (identiek aan I.6).
  - 7."Beschrijvingsbrief voor de 10e Algemeene Vergadering, Amsterdam 1883", (identiek aan I.5).
  - 8."Verslag van de 10e Algemeene Vergadering, Amsterdam 1883", (identiek aan II.2).
  - 9."Verslag van de 11e Algemeene Vergadering, Arnhem 1884", (identiek aan II.1).
  10. "Beschrijvingsbrief voor de 12e Algemeene Vergadering, Dordrecht 1885", (identiek aan II.3).
  11. "Verslag van de 12e Algemeene Vergadering, Dordrecht 1885", (identiek aan II.4).
  12. "Verslag van de 13e Algemeene Vergadering, Groningen 1886", (identiek aan II.6).
  13. Verslag van de 14e Algemeene Vergadering, Haarlem 1887", (identiek aan II.5).

14. "Verslag van de 15e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden te Utrecht den 29sten Augustus 1888", z.p. z.j. p. 223-277. Waarin opgenomen: Haakma Tresling, dr. T. , "Voordracht. Met grafieken".

15. "Verslag van de 16e Algemeene Vergadering, Rotterdam 1889", (identiek aan II.10).

GESCHRIFTEN VAN DEN VOLKSBOND V. (inv.nr. 5)

1."Beschrijvingsbrief voor de 17e Algemeene Vergadering, Amsterdam 1890", (identiek aan II.11).

2."Verslag van de 17e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden te Amsterdam den 20sten augustus 1890", z.p. z.j. p. 45-83.

3."Beschrijvingsbrief voor de 18e Algemeene Vergadering, Zwolle 1891", (identiek aan II.12).

4."Verslag van de 18e Algemeene Vergadering, Zwolle 1891", (identiek aan II.13).

5.[Circ.] "Aan de eereleden, afdelingsbesturen, provinciale correspondenten, correspondenten en leden", Amsterdam, maart 1892.

6."Beschrijvingsbrief voor de 19e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik op 7 september 1892, te 's-Gravenhage", Amsterdam, 1892, 23 p.

7."Verslag van de 19e Algemeene Vergadering, Den Haag 1892", (identiek aan II.15).

8."Beschrijvingsbrief voor de 20ste Algemeene Vergadering van den Volksbond te houden op 30 augustus te Groningen", Waarin opgenomen:

I. "Verslag van een onderzoek naar den toestand van oude arbeiderswoningen op verschillende plaatsen in Nederland",

II. "De school in den strijd tegen het alcoholisme", Amsterdam, 1893, 141 p.

9."Verslag van de 20e Algemeene Vergadering te Groningen", 1893, (identiek aan I.7).

10. "Beschrijvingsbrief voor de 21e Algemeene Vergadering, Utrecht 1894", (identiek aan I.8).

11. "Verslag van de 21e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden te Utrecht den 4den juli 1894", z.p. z.j. 32 p.

12. "Beschrijvingsbrief voor de 22e Algemeene Vergadering te Deventer 1895", (identiek aan II.17).

13. "Verslag van de 22e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen drankmisbruik, op 3 juli 1895 te Deventer in den foyer van den Stadsschouwburg", z.p. z.j. p. 43-82.

GESCHRIFTEN VAN DEN VOLKSBOND VI. (inv.nr. 6)

1."Beschrijvingsbrief voor de 23e Algemeene Vergadering te Rotterdam 1896", (identiek aan II.18).

2."Verslag van de 23ste Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, op den 10den september 1896 te Rotterdam in het gebouw van het Nut", z.p. z.j. p. 31-89.

3."Beschrijvingsbrief voor de 24e Algemeene Vergadering te Amsterdam 1897", (identiek aan II.19).

4."Verslag van de 24e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, gehouden op 8 september 1897 te Amsterdam", z.p. z.j. p. 91-146.

5."Beschrijvingsbrief voor de 25e Algemeene Vergadering van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik, 's-Gravenhage 1898", Haarlem, 1898, 10 p.

6."Verslag van de 25e Algemeene Vergadering van den Volksbond op Vrijdag 26 augustus 1898, in het Hotel "de la Promenade" te 's-Gravenhage", z.p. z.j. 64 p.

7."Onmatig lange arbeidstijd en misbruik van sterken drank. Rapport uitgebracht door eene Commissie uit de afdeling Amsterdam". (identiek aan III.25).

8.Levy, mr.A. "Verslag over Kinderbescherming en Ouderlijke macht", op verzoek van het Hoofbestuur uitgebracht. (identiek aan II.16; III.24). Utrecht [1895] Met aantekeningen.

9."Herziening der drankwet. Rapport, uitgebracht aan den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik", 's-Gravenhage, 1898, 58 p.

10. "De Volksbond. Orgaan van de Vereeniging tegen Drankmis-bruik. Onder redactie van Mr. B. Limburg te Leiden", Nr.1 [juni 1896] nr. 16 [december 1901], ter gelegenheid van het vijftieng jarig bestaan. juli 1900.

11. Voort Azn.,A. van der, "De Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik van 1875-1900. Uitgave van het Hoofdbestuur, ter gelegenheid van het vijftieng jarig bestaan van den Bond", Haarlem, 1900, 61 p.

GESCHRIFTEN VAN DEN VOLKSBOND VII. (inv.nr. 7)

1. Erp Taalman Kip, dr. M.J.van , "De invloed van den alcohol op onze geestvermogens. Uitgegeven voor den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik", Amersfoort, 1905 2e druk, 16 p.

2." Volksbond-Courant . Uitgave van het Hoofdbestuur, November 1905", eenmalige uitgave. z.p.

3. "Ziekteverzekering in verband met drankzucht. Rapport uitgebracht aan het Hoofdbestuur van den Volksbond tegen drankmisbruik door eene Commissie bestaande uit den heeren Mr. E. Fokker , Prof.Dr. K. Heilbronner , Dr. M.W. Pijnappel , A.S. van Reesema , en Mr. E. van Kettwich Verschuur . Uitgegeven door den Volksbond tegen Drankmisbruik", Amersfoort, 1907, 8 p.

4. [Circ.] "Aan de Besturen van Afdeelingen van den Volksbond tegen Drankmisbruik", van het Permanent Comité ten dienste van den Oud-Indischen Militair. z.p. december 1908, 2 p.

5.[Circ.] "Lijst van Bemoeiingskringen bestemd om practische voorlichting en hulp aan den Oud-Indischen Militair te verze keren, alsmede van de gemeenten van Nederland, in elke kring ressorteerende", van het Permanent Comité ten dienste van den Oud-Indischen Militair. z.p. z.j. 10 p.

6.[Circ.] "Aan de besturen der Afdeelingen van den Volksbond tegen Drankmisbruik", Utrecht, 24 december 1908. N.B. betreft het Protestants Christelijk Tehuis voor de O.I. Militair.

7. Pekelharing, dr. A.C. , "Over den invloed van alcohol op den gezondheid. Voordracht gehouden op het 7e Congres voor Openbare Gezondheidsregeling te Zwolle (1902). Met machtiging van het Bestuur van genoemd Congres opnieuw uitgegeven door den Volksbond tegen Drankmisbruik", Utrecht, 1909, 24 p.

8."Voorstellen ingekomen naar aanleiding van het rapport der commissie voor regeling van de verhouding der Afdeelingen tot de Algemeene Kas", z.p. 1906, 8 p.

9. "Rapport van de Commissie in zake de verhouding der afdeelingen tot de algemeene kas", z.p. 1906, 15 p.

10. "Rapport van de Commissie benoemd tot het instellen van een onderzoek naar den aard en het gehalte der conserveeringsmiddelen, voorkomende in de hier te lande gebruikt wordende dranken als limonades e.d. welke door den handel aangekondigd of door het publiek beschouwd worden als alcoholvrije. Uitgegeven voor den Volksbond tegen Drankmisbruik", Amersfoort, [1907], 3 p. met 2 bijlagen.

11. Staal, dr. J.Ph. en mej. M.E. de Holl , "Volksvoeding. Uitgave van den Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik", Utrecht, z.j. 16 p.

12. Staal, dr.J.Ph., "Volksvoeding en alcoholisme. Voordracht gehouden in de 33e Algemeene Vergadering van den Volksbond tegen Drankmisbruik, te Deventer op 29 en 30 augustus 1906. Uitgegeven voor den Volksbond tegen Drankmisbruik", Amersfoort, z.j. 15 p.

13. "Rapport van de Commissie tot onderzoek van de heerschende toestanden onder de gepensioneerde Militairen van het K.N.I.L. met opdracht te overwegen in hoeverre het op den weg van den Volksbond tegen Drankmisbruik ligt, daarin zoo mogelijk gewenschte verbeteringen te brengen. Uitgegeven voor den Volksbond tegen Drankmisbruik", Amersfoort, [1907], 12 p.

14. "Wenken en waarschuwingen aan den Oud-indischen Militair. Voor den Volksbond uitgegeven", Amersfoort, z.j. 24 p.

15. "Horresco, Gepensioneerden. Een kijkje in hun leven op de Veluwe. Voor den Volksbond uitgegeven", Met tekeningen van Van Geldrop . Harderwijk , 1909 2e druk, 48 p.

16. Kempers, M.G. , Concept. "Verordening op de Tapperijen, Slijterijen, Bier- en Koffiehuizen, Logementen, enz. Naar aanleiding van de Drankwet ontworpen door de burgemeester van Harderwijk. 3e herziene druk", Harderwijk, 1910, 22 p.
17. "Rapport van de Commissie tot onderzoek van de wenschelijkheid en de mogelijkheid van inrichting van een Museum betrekking hebbende op het Alcoholvraagstuk. Uitgave van den Volksbond tegen Drankmisbruik", Utrecht, 1909, 8 p.
18. Kleefstra, J. , "Arme Menschen. Uitgave van den Volksbond", Utrecht, z.j. 48 p.
19. "Rapport van de Commissie tot onderzoek van maatregelen tot verbetering van de waterversprekking aan de stations. Uitgegeven voor den Volksbond tegen Drankmisbruik", Amersfoort, z.j. 15 p.
20. "Rapport van de Woningwet-Commissie van den Volksbond", z.p. [1911], 32 p.
21. Haverkamp, dr.W. , "Huisvlucht, een zegen voor hart en huis. Uitgave van den Volksbond tegen Drankmisbruik", Utrecht, z.j., 16 p.
22. Drijver, F.W. , "Lichtbeelden van den Volksbond tegen Drank-misbruik", z.p. [1909], 33 p.

INVENTARIS

VOLKSBOND, VERENIGING TEGEN DRANKMISBRUIK

ALGEMEEN

Notulen en vergaderstukken

- 1-7 "Geschriften van de Volksbond" I-VII, bevattende ingeplakte gedrukte en handgeschreven verslagen van de Algemene Vergaderingen, circulaire en publicaties. 1875-1890. 7 banden
N.B.Voor gespecificeerde inhoudsopgave zie bijlage pagina 44-64.
- 8 Beschrijvingsbrieven en notulen van Algemene Vergaderingen. 1918, 1942, 1949, 1958-1965, 1970. 1 pak
- 9-10 Agenda's en notulen van vergaderingen van het Hoofdbestuur. 1937, 1943, 1949, 1951, 1953-1966. 2 pakken
  - 9 1937, 1943, 1949, 1951, 1953-1966.
  - 10 1961-1966.
- 11 Notulen van vergaderingen van het Dagelijks Bestuur. 1908-1911, 1916, 1920, 1922, 1959, 1960, 1970. 1 pak
- 12 Agenda's en notulen van vergaderingen van het Hoofdbestuur en het Dagelijks Bestuur, met persoonlijke aantekeningen van Mr. A.J. Roest Crollius , lid van het hoofdbestuur. 1974. 1 pak

Jaarverslagen

- 13-14 Jaarverslagen. 1905-1981, 1986-1987. Met hiaten. 2 pakken
  - 13 1905-1964.
  - 14 1966-1981, 1986-1987.

Adresboeken

- 15 Adresboeken van plaatselijke en landelijke bestuurders. z.j. 1 pak

N.B. waarschijnlijk eind jaren '30 tot eind jaren '50.

Correspondentie met afdelingen

- 16-100 Ingekomen brieven van en doorslagen van uitgaande brieven aan de afdelingen. Chronologisch geordend. Met registers van ingekomen stukken. 1917-1955, 1957, 1959-1960. 86 pakken
- 16 Alkmaar. Register. 1920-1922; Brieven. 1939-1946. 1 pak
  - 17 Almelo. Register. 1919-1923 ; Brieven. 1934-1945. 1 pak
  - 18 Amersfoort. Register. 1919-1923; Brieven. 1937-1943. 1 pak
  - 19 Amsterdam. Register. 1919-1923. Brieven. 1939-1954. 1 pak
  - 20 Apeldoorn. Register. 1919-1923. Brieven. 1929-1940. 1 pak
  - 21 Arnhem. Register. 1919-1923. Brieven. 1939-1953, 1959. 1 pak
  - 22 Assen. Register. 1919-1923. Brieven. 1940-1952, 1959. 1 pak
  - 23 Baarn. Register. 1919-1922. Brieven. 1940-1949. 1 pak
  - 24 Bergen . N-H. Register. 1919-1922. Brieven. 1932-1945. 1 pak
  - 25 Bergen op Zoom. Register. 1919-1923. Brieven. 1939-1954. 1 pak
  - 26 Beverwijk. Register. 1913-1923. Brieven. 1913-1923. 1 pak
  - 27 Bloemendaal. Register. 1920-1923. Brieven. 1940-1953. 1 pak
  - 28 Breda. Register. 1919-1923. Brieven. 1932-1946. 1 pak
  - 29 Bussum. Register. 1918-1955. Brieven. 1940-1953. 1 pak
  - 30 Culemborg. Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1937. 1 pak
  - 31 Deventer . Register. 1920-1922. Brieven. 1923, 1939-1953, 1955. 1 pak
  - 32 Dirksland. Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1948. 1 pak
  - 33 Doesburg . Register. 1919-1923. Brieven. 1921-1951. 1 pak
  - 34 Domburg. Register. 1920-1922. Brieven. 1920-1954. 1 pak
  - 35 Dordrecht. Register. 1919-1923. Brieven. 1940-1953. 1 pak
  - 36 Ede. Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1923. 1 pak
  - 37 Enschede. Register. 1919-1923. Brieven. 1929-1947. 1 pak
  - 38 Epe . Register. 1919-1922. Brieven. 1921-1922. 1 pak
  - 39 Franeker. Register. 1920-1923. Brieven. 1921-1924. 1 pak
  - 40 Goor. Register. 1920-1922. Brieven. 1920-1926. 1 pak
  - 41 Gorinchem. Register. 1922. Brieven. 1923-1945. 1 pak
  - 42 Gouda. Register. 1919-1922. Brieven. 1919-1946. 1 pak
  - 43 's Gravenhage. Register. 1920-1922. Brieven. 1920, 1940-1946, 1955. 1 pak
  - 44 Groenlo. Register. 1919-1922. Brieven. 1919-1924. 1 pak
  - 45 Groningen. Register. 1920-1923. Brieven. 1940-1953. 1 pak
  - 46 Haarlem. Register. 1919-1923. Brieven. 1940-1949. 1 pak
  - 47 Hansweert. Register. 1917-1922. Brieven. 1917-1924. 1 pak

- 48 Haren (Gr.). Register. 1919-1922. Brieven. 1919-1953. 1 pak
- 49 Harlingen. Register. 1919-1922. Brieven. 1937-1942. 1 pak
- 50 Hasselt. Register. 1919-1923. Brieven. 1940-1950. 1 pak
- 51-52 Heemstede.
  - 51 Register en brieven. 1919-1923, 1940-1945.
  - 52 Brieven. 1946-1953. 2 pakken
- 53 Heerde. Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1924. 1 pak
- 54 Heereveen. Register. 1919-1922. Brieven. 1919-1921. 1 pak
- 55 Heiloo. Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1933. 1 pak
- 56 Den Helder . Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1924. 1 pak
- 57 Hilversum. Register. 1920-1923. Brieven. 1940-1953. 1 pak
- 58 Hoorn. Register. 1919-1922. Brieven. 1937-1945. 1 pak
- 59 Kampen. Register. 1919-1921. Brieven. 1940-1948. 1 pak
- 60 Koog-Zaandijk. Register. 1920-1922. Brieven. 1940-1941. 1 pak
- 61 Kruiningen. Register. 1919-1922. Brieven. 1919-1922. 1 pak
- 62 Leeuwarden. Register. 1920-1921. Brieven. 1920-1953. 1 pak
- 63 Leiden. Register. 1920-1923. Brieven. 1940-1948. 1 pak
- 64 Lochem. Register. 1919-1923. Brieven. 1940-1942. 1 pak
- 65 Maarsen. Register. 1922. Brieven. 1922-1950. 1 pak
- 66 Maastricht. Register. 1919-1921. Brieven. 1919-1948. 1 pak
- 67 Middelburg. Register. 1919-1923. Brieven. 1927-1953. 1 pak
- 68 Naarden. Register. 1919-1922. Brieven. 1940-1942. 1 pak
- 69 Neede. Register. 1919-1922. Brieven. 1929-1939. 1 pak
- 70-71 Nunspeet.
  - 70 Register en brieven. 1918-1943.
  - 71 Brieven. 1945-1954, 1966. 2 pakken
- 72 Nijmegen. Register. 1919-1923. Brieven. 1940-1947. 1 pak
- 73 Oostburg. Register. 1919-1922. Brieven. 1919-1922. 1 pak
- 74 Purmerend. Register. 1922-1923. Brieven. 1929-1938. 1 pak
- 75 Renkum. Register. 1919-1921. Brieven. 1919-1921. 1 pak
- 76 Rolde. Register. 1922. 1 pak
- 77-78 Rotterdam.
  - 77 Register en brieven. 1920-1923, 1933, 1940-1947.
  - 78 Brieven. 1948-1954. 2 pakken
- 79 Rijswijk. Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1924. 1 pak
- 80 Sneek. Register. 1919-1922. Brieven. 1919-1949. 1 pak
- 81 Terneuzen. Register. 1919-1921. Brieven. 1919-1945. 1 pak
- 82 Tiel. Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1948. 1 pak

- 83 Utrecht. Register. 1919-1923. Brieven. 1934-1974. 1 pak
- 84 Veendam. Register. 1919-1922. Brieven. 1919-1921. 1 pak
- 85 Veenendaal. Register. 1920-1922. Brieven. 1920-1921. 1 pak
- 86 Velp. Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1921. 1 pak
- 87-88 Vlaardingen.
  - 87 Register en brieven. 1919-1923, 1939-1942.
  - 88 Brieven. 1943-1954, 1957, 1960. 2 pakken
- 89 Vlissingen. Register. 1921-1922. Brieven. 1921-1924. 1 pak
- 90 Voorburg. Register. 1919-1921. Brieven. 1940-1953. 1 pak
- 91 Wildervank. Register. 1918-1923. Brieven. 1918-1924. 1 pak
- 92 Winschoten. Register. 1919-1923. Brieven. 1919-1953. 1 pak
- 93 Winterswijk. Register. 1919-1923. Brieven. 1930-1939. 1 pak
- 94 Wormerveer. Register. 1919-1922. Brieven. 1919-1953. 1 pak
- 95 IJmuiden. Register. 1922-1923. Brieven. 1922-1943. 1 pak
- 96 IJsselmonde. Register. 1917-1923. Brieven. 1917-1925. 1 pak
- 97 Zaandam. Register. 1921-1923. Brieven. 1919-1948. 1 pak
- 98 Zandvoort. Register. 1920-1922. Brieven. 1920-1943. 1 pak
- 99 Zutphen . Register. 1919-1923. Brieven. 1911, 1940-1954, 1970.
1 pak
- 100 Zwolle. Register. 1919-1923. 1 pak

BIJZONDER

Organisatie

Statuten en reglementen

- 101 Statuten en huishoudelijke reglementen. Met plan tot wijziging van de organisatie van de Volksbond en stukken betreffende de statutenwijzigingen. 1905, 1923, 1935, 1964-1967. 1 pak

Instructie

- 102 Instructie voor correspondenten bij afdelingen van de Volksbond. [1919]. 1 pak

Financiën

- 103 Accountantsrapporten betreffende het Centraal Bureau van de Volksbond. 1943, 1945, 1952, 1969. 1 pak
- 104 Accountantsrapporten betreffende de instellingen geëxploiteerd door de Volksbond. 1940, 1944, 1945. 1 pak
- 105 Voorlopige jaarrekening van het Centraal Bureau. 1949. 1 deel
- 106-107 Rapporten inzake de jaarrekening. 1971-1975. 2 akken.
106 1971-1973.

- 107 1974-1975.
N.B. Afkomstig van het bestuurslid, Mr. A.J. Roest-Crollius .

Taakuitoefening

Orgaan

- 108 Correspondentie van de orgaan-commisie. et een verslag van een bezoek aan het "Dorphuis" te Nunspeet. 1957-1959. 1 pak
109 Register van abonnees op het periodiek "De Volksbond ". Z.j. 1 deel

Propaganda en voorlichting

- 110-112 Correspondentie van de Koördinatie Commissie Informatiepakketten (KKI). Chronologisch geordend. Met documentatie. 1974-1976. 3 pakken
110 1974.
111 1975.
112 1976.
113 Concepten van circulaires bestemd voor ledenwerving en propaganda door de afdelingen. Met ontwerp-plan voor een ledenwervingsactie van de Volksbond. 1950. 1 pak
114 Concepten van propaganda-geschriften tegen alcoholgebruik. Met enkele gedrukte propaganda boekjes. Z.j. 1 pak
115 Stukken betreffende het reizend museum van de Volksbond. 1911-1920. 1 pak

Kantinebeheer

- 116-118 Correspondentie betreffende kantinebeheer. Alfabetisch geordend op naam van relatie. 1967-1969. 3 pakken
116 A t/m E.
117 F t/m M.
118 N t/m Z.
119 Circulaires aan kantinebeheerders. 1958-1965. 1 pak
120 Recepten- en procedureboekje voor kantinebeheerders. Z.j. 1 deel

Contacten met anderen

- 121 Stukken betreffende contacten met de Stichting Alcoholvrije Bedrijven . 1958-1959. 1 pak
122 Stukken betreffende contacten met de NCA , met documentatie. 1955-1965. 1 pak
123 Correspondentie met diverse personen en overige instellingen over uiteenlopende onderwerpen. 1920, 1930, 1935, 1938, 1942, 1951, 1953, 1959. 1 pak

Overige

- 124 Stukken betreffende een subsidieverlening door de Volksbond aan jeugdherbergen. 1959, 1965. 1 pak

DOCUMENTATIE

- 125 Knipsels en documentatie van de orgaan-commissie. 1954-1960. 1 pak
- 126 Documentatiemap van de orgaan-commissie, afkomstig van de Nationale Commissie tegen het Alcoholisme . 1958-1961. 1 pak
- 127 Knipsels betreffende het werk van de Volksbond. 1958-1975. 1 pak
- 128 Krantenknipsels betreffende de activiteiten van de Volksbond, afdeling Rotterdam. Chronologisch geordend. 1946-1972. 1 pak
- 129 "Volksdansen voor onze Volksbond", betoog van D.J. van der Ven . Z.j. Gedrukt. 1 deel
- 130 Personeelsbladen van de Volksbond: "Multipot", 1958-1960, 1968. "Volksbondkontakt", 1970. "Volksbondpost", 1972, 1974. 1 pak
- 130a Overige documentatie. 1970, 1975 en z.j. 1 map

ANNEX

Stukken van P.M. Tiesema, directeur van de Volksbond tegen Drankmisbruik van 1 jan. 1967 tot 31 dec. 1986.

- 131 Zakagenda's van P.M. Tiesema . 1964, 1969, 1972-1982. 1 pak
- 132 Bureau-agenda's van P.M. Tiesema . 1970, 1980-1982. 1 pak
- 133 Stukken betreffende de vakantieplanning van de directie. 1955-1969. 1 pak
- 134 Stukken betreffende het honderdjarig bestaan van de Volksbond. 1975. 1 pak
- 135-138 Stukken betreffende het " Tijdschrift voor Alcohol, Drugs en andere Psychotrope stoffen ". 1979-1982. 4 pakken
  - 135 1979.
  - 136 1980.
  - 137 1981.
  - 138 1982.
- 139 Stukken betreffende werkgroepen van de Anonieme Alcoholisten in Nederland. 1983. 1 pak
- 140-142 Stukken betreffende lezingen en congressen over alcohol en drugs. 1980-1982. 3 pakken
  - 140 Cardiff. 1980.
  - 141 Wenen. 1981.
  - 142 München. 1982.
- 143 Stukken betreffende "The Institute for the study of drug dependence". 1980-1982. 1 pak

GEDEPONEERDE ARCHIEVEN

AFDELING DORDRECHT

- 144 Algemene correspondentie. 1949-1959, 1975. 1 pak
- 145 Kasboek. 1950-1976. 1 deel
- 146 Spaarbankboekje. 1931-1948. 1 deel

- 147 Ledenregister. 1950-1972. 1 deel

AFDELING HEEMSTEDEN

- 148 Notulen van de Algemene Vergaderingen, Bestuursvergaderingen en Algemene ledenvergaderingen. Handgeschreven. 1905-1932. 1 pak
- 149 Notulen van de Algemene Vergaderingen van de Volksbond door H. Vermeer , als afgevaardigde voor de afdeling. Handgeschreven. 1909-1911, 1925-1928, 1931, 1933. 1 pak
- 150-155 Algemene correspondentie. Chronologisch geordend. Met circulaire's. 1910-1943. 6 pakken
- 150 1910-1911.
- 151 1912-1913.
- 152 1914-1915.
- 153 1916-1917.
- 154 1918-1920, 1923, 1925-1932.
- 155 1933-1939, 1942-1943.
- 156 Ledenlijst. Met voordrachten van de voorzitter en jaarverslagen. Handgeschreven. 1905-1918, 1928. 1 deel
- 157 Stukken betreffende een huisvlijtentoonstelling. 1926, 1929. 1 pak
- 158 Intekenlijsten voor de scheurkalender van de Volksbond. 1923, 1925, 1932-1933. 1 pak
- 159 Knipsels en ingeplakte foto's betreffende de activiteiten van de afdeling Heemstede. 1918-1924. 1 deel

ANDERE AFDELINGEN

Afdeling Assen

- 160 Kasboek. 1935-1946. 1 deel

Afdeling Bussum

- 161 Notulenboek van bestuursvergaderingen en algemene ledenvergaderingen. 1931-1945. 1 deel
- 162 Kasboek. 1940-1954. 1 deel

Afdeling Nijmegen

- 163 Notulenboek van bestuursvergaderingen. 1901-1947. 1 deel
- 164 Algemene correspondentie. Chronologisch geordend. 1944, 1947-1948. 1 pak

Afdeling Zaltbommel

- 165-166 Correspondentie van de afdeling. 1913-1928. 2 pakken
 165 1913-1925.
 166 1925-1928.

N.V. MAATSCHAPPIJ TOT EXPLOITATIE VAN KOFFIEHUIZEN VAN DEN VOLKSBOND TE AMSTERDAM

- 167-168 Algemene correspondentie. Chronologisch geordend. 1897-1962. 2 pakken
 167 1897, 1899-1900, 1909-1926.
 168 1927-1962.
- 169 Correspondentie met het hoofdbestuur van de Volksbond. Chronologisch geordend. 1932-1949. 1 pak
- 170 Correspondentie betreffende de te bouwen Volksbond-koffiehuizen. Met bestek en bouwtekeningen van de koffiehuizen aan de Cruquiusweg en de IJ-kade, te Amsterdam. 1901-1911. 1 pak
- 171 Genummerde, uitgegeven aandelen, dividend-bewijzen, talons en de daarbij behorende verklaringen uitgegeven door de Raad voor het Rechtsherstel, van de N.V. Maatschappij tot Exploitatie van Koffiehuizen van den Volksbond. Z.j. 1 pak

VEREENIGING TOT STICHTING EN INSTANDHOUDING VAN GOEDE EN GOEDKOPE KOSTHUIZEN VOOR OUD MILITAIREN, later "HET GRIJZE HUIS" TE PUTTEN

- 172-173 Notulen van vergaderingen van het bestuur. 1914-1953. 2 pakken
 172 1914-1926, 1937-1939.
 173 1943-1953.
- 174-175 Algemene correspondentie van "Het Grijs Huis", o.a. met het centraal bureau van de Volksbond. 1942-1960. 2 pakken
 174 1942-1943.
 175 1944-1945, 1958, 1960.
- 176 Jaarverslagen van "Het Grijs Huis". 1936, 1938, 1942, 1946-1950, 1958, 1963-1965. 1 pak
- 177 Correspondentie betreffende aandelen. 1939-1942. 1 pak
- 178 Correspondentie betreffende obligatieleningen. 1932-1952. 1 pak
- 179 Register van aandelen en obligatiehouders. Z.j. 1 deel
- 180-181 Accountantsrapporten betreffende de Vereniging tot Stichting en Instandhouding van Goede en Goedkope Kosthuizen en "Het Grijs Huis". 1938-1969. 2 pakken
 180 1938-1945, 1947.
 181 1948-1953, 1955-1956, 1958-1959, 1962-1963, 1969.
- 182 Stukken, met de daarbij behorende correspondentie betreffende de exploitatie van "Het Grijs Huis". 1943, 1950-1957, 1959, 1960, 1963-1966. 1 pak
- 183 Register betreffende de exploitatie van de huishouding van "Het Grijs Huis". 1965-1969. 1 deel
- 184 Financiële kwartaalverslagen. 1950-1965. 1 deel
- 185 Cahier houdende biografische gegevens, betreffende ex-bewoners van "Het Grijs huis". Met ingeplakte foto's. [1954] 1 deel

STICHTING TOT EXPLOITATIE VAN DE SOCIETEIT "HET LEEUWENPOORTJE 1560" TE AMSTERDAM

- 186-187 Agenda's, presentielijsten, notulen en verslagen van vergaderingen. Met statuten. 1957-1963. 2 pakken
186 1957- feb. 1959.
187 Mei 1959- 1963.
- 188 Jaarverslagen. 1958-1966. 1 pak
- 189 Accountantsrapporten betreffende de exploitatie van "Het Leeuwenpoortje". 1958-1968. 1 pak
- 190 Kasgiroboek. 1958-1966. 1 deel
- 191 Memoriaal. 1966-1972. 2 delen
- 192 Register van uitbetaalde salarissen. 1957-1962. 2 delen
- 193 Stukken betreffende personeelszaken. Chronologisch geordend. 1957-1972. 1 pak
- 194 Stukken betreffende de zaalverhuur van de sociëteit. 1962-1971. 1 pak

DE VOLKSBOND BELGIE

N.B. P.M. Tiesema was secretaris van de Volksbond België van 1 sept. 1972 tot 1 sept. 1986.

- 195-203 Correspondentie van P.M. Tiesema , met de Volksbond België. Chronologisch geordend. 1975-1983. 9 pakken
195 1975-1978.
196 1979.
197 Jan. - maart 1980.
198 April - nov. 1980.
199 Dec. 1980. - feb. 1981.
200 Maart - aug. 1981.
201 Sept. - dec. 1981.
202 Jan. - april 1982.
203 Mei 1982 - jan. 1983.
- 204 Overige stukken van de Volksbond België met aantekeningen van P.M. Tiesema . Z.j. 1 pak

Aanvulling 2009

- 205 'Huisvlijtkarten van den Volksbond'. '15 Modellen voor eenvoudigen houtarbeid' en '21 Modellen voor eenvoudigen houtarbeid' (2de serie, 4de druk). Z.j. 1 map